

โครงการการศึกษารูปแบบและปัจจัยความสำเร็จ ของการเกษตรแบบมีสัญญาในการผลิตพืชของไทย

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการเกษตรแบบมีสัญญาในการผลิตพืชของไทย (2) ศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการทำการเกษตรแบบมีสัญญาในการผลิตพืชของไทย (3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะในการทำการเกษตรแบบมีสัญญาในการผลิตพืชของไทยให้มีประสิทธิภาพ โดยทำการศึกษากฎการเกษตรแบบมีสัญญาของสินค้า 3 กลุ่ม ได้แก่ พืชไร่ พืชผักและไม้ผล และเลือกตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจงจากผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ประสบความสำเร็จ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะกลุ่มผู้ประกอบการแต่ละกลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการ การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกร นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลในประเด็น รูปแบบการเกษตรแบบมีสัญญา ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางพัฒนา จากนั้นทำการจัดสัมภาษณ์ขั้นสุดท้ายเพื่อนำเสนอผลการศึกษาเบื้องต้น และนำข้อเสนอแนะที่ได้ ไปปรับปรุงสังเคราะห์ผลการศึกษา ทำการศึกษาระหว่างวันที่ 1 มีนาคม ถึง 30 กันยายน 2550

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเกษตรแบบมีสัญญาในประเทศไทยแบ่งได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ แบบรวมศูนย์ แบบนิวเคลียส แบบพหุภาคี แบบมีตัวกลางและแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งมีวิธีดำเนินการแตกต่างกันในรายละเอียดการทำงาน แต่ในทุกรูปแบบ ผู้ซื้อให้การสนับสนุนเกษตรกร โดยให้ความรู้และจัดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมตรวจเยี่ยมแปลงปลูก และอาจสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามควรแก่กรณี

ปัจจัยความสำเร็จในการทำการเกษตรแบบมีสัญญานั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้อง (1) มีความซื่อสัตย์และมีจริยธรรม (2) มีความรู้ความเข้าใจว่าเกษตรมีสัญญาเป็นระบบที่ทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์เมื่อมีการถือคู่กัน (3) มีวินัยทางการเงิน (4) มีความรู้ความสามารถด้านการผลิตและการบริหารจัดการ (5) มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และ (6) มีการสร้างเครือข่ายที่เหมาะสมทั้งแนวนอนและแนวตั้ง

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ (1) ขาดความเข้าใจระบบเกษตรแบบมีสัญญา (2) ผู้ที่เกี่ยวข้องขาดความซื่อสัตย์ต่อระบบและสัญญา (3) ขาดความรู้ความสามารถด้านการผลิตและการจัดการ (4) ขาดเงินทุน (5) ภัยธรรมชาติและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและ (6) ขาดการสนับสนุนและนโยบายที่ชัดเจนจากภาครัฐ

แนวทางพัฒนา ได้แก่ (1) สร้างความรู้และความเข้าใจระบบเกษตรแบบมีสัญญาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (2) สร้างความรู้ด้านการผลิตและการจัดการ (3) ปลุกจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายมีความซื่อสัตย์ คุณธรรม และจริยธรรม และมีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง (4) จัดสรรผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (5) ติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ และ (6) สร้างเครือข่ายทั้งแนวนอนและแนวตั้ง

Study on Models and Key Successes of Contract Farming in Thai Crop Production

Abstract

This study aims to examine and analyze the following subjects for contract farming in Thai crop production: 1) models, 2) success factors, 3) problems and obstacles, as well as determining effective recommendations for the improvement of contract farming operations in Thailand. Crops are divided into three groups; field crops, vegetable crops and fruit crops respectively, with specific sampling for selecting successful enterprises of each group. Data was collected via focus group seminars and in-depth interviews for entrepreneurs and participatory seminars for farmers within the contracted group. Models of contracted farming were developed from data analysis which identify their success factors, problems, and formulate recommendations. The preliminary results were presented to the participating parties in a final seminar. Suggestions from this seminar were used to improve and reanalyze the results. The data collection process and final seminar was conducted between March 1 and September 30, 2007.

The results suggest that contract farming in Thailand can be divided into 5 models: centralized, nucleus estate, multipartite, intermediary and informal. While they differ in operation-level details, in all models entrepreneurs support contracted farmers through technical assistance, sending extension personnel to farmer's fields and occasionally providing farming inputs and loans.

Success in contract farming for all involved parties requires 1) honesty and ethics, 2) an understanding of contract farming as a system of cooperation for mutual benefits, 3) financial responsibility, 4) ability in production and management, 5) fair and thorough share of profits, and 6) horizontal and vertical network-building.

Important obstacles for contract farming mainly includes 1) insufficient understanding of the system, 2) lack of sincerity and trust in involved parties and contracts, 3) lack of funding, 4) natural disasters and deterioration of resources, and 5) lack of support and clarity from the government sector.

Development may be based on 1) creating a knowledge base and understanding of contract farming for all involved parties, 2) creating production and management know-how, 3) increasing moral and ethical conscience, as well as enthusiasm for improvement, 4) fair and thorough shares of profits, 5) keeping informed on current events, and 6) horizontal and vertical network building.